

Grundskola

Grundskolan, eller grundsärskolan, sameskolan eller specialskolan, är obligatorisk i Sverige. Det betyder att alla barn har skolplikt och ska gå i skolan. Grundskolan och grundsärskolan består av nio årskurser. Sameskolan består av 6 årskurser. Specialskolan består av 10 årskurser. Varje läsår är uppdelat i två terminer, en höst- och en vårtermin.

I Sverige börjar de flesta barn i årskurs 1 på höstterminen det år de fyller 7 år. Det är också möjligt att låta barnen börja det år de fyller 6 och vid särskilda skäl vid 8 år.

Utbildningen ska vara likvärdig oavsett var i landet eleven går i skolan.

Grundskoleverksamhet

Grundskolan

Grundskolan består av nio årskurser. Varje läsår är uppdelat i två terminer, en höst- och en vårtermin.

I Sverige börjar de flesta barn i årskurs 1 på höstterminen det år de fyller 7 år. Det är också möjligt att låta barnen börja det år de fyller 6 och vid särskilda skäl vid 8 år.

Utbildningen ska vara likvärdig oavsett var i landet eleven går i skolan.

Grundsärskola

För barn med utvecklingsstörning finns grundsärskolan som ett alternativ till grundskolan. Grundsärskolan består av nio årskurser. Inom grundsärskolan finns en särskild inriktning som benämns träningskola. Den inriktningen är avsedd för elever som inte kan hela eller delar av grundsärskoleutbildningen i ämnen.

Sameskola

Barn till samer får gå i sameskolan. Även andra barn får gå i sameskolan, om det finns särskilda skäl. Utbildningen i sameskolan består av årskurserna 1-6. Därefter går eleverna vidare till grundskolan.

Grundskolans kursplaner gäller för sameskolan, men sameskolan har dessutom en kursplan i samiska. Om eleverna vill kan de läsa samiska som modersmål i grundskolan.

Specialskola

Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller grundsärskolan ska tas emot i specialskolan om de

1. är dövblinda eller annars synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning,
2. i annat fall än som anges i 1 är döva eller hörselskadade, eller har en grav språkstörning.

I de flesta ämnena läser elever i specialskolan efter grundskolans kursplaner. Vissa ämnen har dock särskilda kursplaner som anpassats med hänsyn till elever med dövhet eller hörselnedsättning.

Gå i grundskola, grundsärskola, sameskola eller specialskola

Alla barn som är bosatta i Sverige är skolpliktiga. Barn har skolplikt från höstterminen det år då barnet fyller sju år och huvudregeln är att skolplikten upphör vid utgången av vårterminen i årskurs 9 (årskurs 10 i specialskolan).

I grundskoleutbildningen lär sig eleverna att läsa, skriva och räkna – grunderna för att kunna fortsätta att lära sig resten av livet. I grundskoleverksamhet studerar man bland annat svenska, matematik, språk, naturvetenskapliga och samhällsorienterande ämnen, bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och slöjd. Men skolan har fler uppgifter. Eleverna ska t.ex. lära sig att samarbeta och att ta del av och värdera information i tidningar, på internet, i radio och tv.

En annan av skolans uppgifter är att öka förståelsen för andra människor. Eleverna får lära sig att alla människor har samma rättigheter oavsett kön, religion, funktionshinder, sexuell läggning och vilket land man kommer ifrån.

Skolan har också en fostrande roll. Det är vårdnadshavarna som har ansvaret för barnets uppfostran och utveckling, men skolan ska vara ett stöd för familjen.

Alla elever ska få stöd och stimulans för att utvecklas så långt som möjligt efter sina egna förutsättningar. Även elever som lätt når de lägsta kunskapskraven ska få ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Om elever riskerar att inte nå de lägsta kunskapskraven (betyget E) har elever rätt att få extra stöd (se kapitlet Särskilt stöd).

Skolplikt

Nästan alla barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Skolplikten betyder att elever har rätt till kostnadsfri utbildning i en kommunal, statlig eller fristående skola.

Barn har skolplikt från höstterminen det år då barnet fyller sju år.

Huvudregeln är att skolplikten upphör vid utgången av vårterminen i årskurs 9.

Det gäller för elever i grundskolan eller grundsärskolan. För elever i

specialskolan upphör skolplikten som huvudregel istället vid utgången av årskurs 10.

Om en elev har nått de kunskapskrav som minst ska uppnås före utgången av vårterminen årskurs 9 (årskurs 10 i specialskolan) upphör skolplikten för den eleven.

Om en elev inte har gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört, det vill säga vid utgången av vårterminen i årskurs 9 (årskurs 10 i specialskolan) ska skolplikten i stället upphöra ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år.

Både grundskolan och grundsärskolan har nio årskurser.

Arbetsmiljö

En bra arbetsmiljö är viktig för att man ska trivas i skolan och orka lära sig.

Arbetsmiljön beror på många olika saker. Rummen, möblerna, ljus, ljud och luft har stor betydelse. Även skolschemat, skolans skrivna och oskrivna regler och samarbetet mellan olika grupper och individer påverkar hur vi mår i skolan.

Arbetsmiljölagen gäller för alla skolenheter, precis som för vilken annan arbetsplats som helst.

Mer information:

På Arbetsmiljöverkets webbplats kan man läsa mer om arbetsmiljölagen och arbetsmiljön i skolan.

www.av.se/teman/skolan/

Avgifter

Grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan är avgiftsfria. Det betyder att utbildning, läromedel och skolmaterial som pennor och papper inte ska kosta något, oavsett om skolan är kommunal, statlig eller fristående. Även skolmaten är gratis.

Grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan har emellertid rätt att ta ut ”en obetydlig kostnad” vid enstaka tillfällen, exempelvis utflykter.

Avgifter i samband med ansökan om plats på en skolenhet får inte tas ut.

Betyg

Betyg ges i årskurs 8 och 9. En ny betygsskala A-F införs från och med läsåret 2011/2012. I årskurs 8 ges terminsbetyg i slutet av höst- och vårterminen. I årskurs 9 ges terminsbetyg i slutet av höstterminen och slutbetyg i slutet av vårterminen. Det är med slutbetyget som man söker in till gymnasieskolan. Elever som går i årskurs 9 läsåret 2011/2012 kommer vara sista elevkullen som får betyg enligt den gamla betygsskalan (Godkänd, Väl godkänt, Mycket väl godkänt).

Betygsstegen har sex betygssteg A, B, C, D, E och F. A-E står för godkända resultat och F står för ej godkänt resultat. Om en elev haft stor frånvaro och betyg inte kan sättas då det inte går att bedöma elevens kunskaper sätts ett streck (-) i betygs katalogen. Betyget F och streck ska dock inte användas i grundsärskolan eller gymnasiesärskolan.

Det finns fastställda kunskapskrav i kursplanerna för betygen A, C och E. Betyget D ska sättas då eleven nått kunskapskraven för E och till övervägande del kunskapskraven för C. Betyget B ska sättas då eleven nått kunskapskraven för C och till övervägande del kunskapskraven för A.

Fr.o.m. höstterminen 2012 ges betyg även i årskurserna 6 och 7. Det betyder att elever kommer att få betyg varje termin från och med årskurs 6 i alla ämnen utom språkval. Betyg i språkvalet ska sättas från och med höstterminen i årskurs 7 i grundskolan och från och med höstterminen i årskurs 8 i specialskolan.

Det går inte att överklaga ett betyg. Men läraren som satt betyget kan ändra det om det finns nya omständigheter som visar att betyget var felaktigt.

I grundsärskolan sätts betyg om eleven eller elevens vårdnadshavare begär det. Betyg sätts inte i inriktningsträningsskola.

Utvecklingssamtal

Minst en gång varje termin ska eleven, läraren och elevens vårdnadshavare träffas för att gå igenom hur det går i skolan och hur eleven trivs. Detta kallas för ett utvecklingssamtal. Samtalet ska ge en allsidig bild av elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling.

Under samtalet ska man prata om hur skolan kan stödja och stimulera elevens utveckling. Samtalet ger eleven och föräldrarna en möjlighet att påverka och ta ansvar för elevens skolgång.

Vid utvecklingssamtalet ska en skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP) skrivas. Den individuella utvecklingsplanen ska innehålla skriftliga omdömen.

Individuell utvecklingsplan (IUP)

Den individuella utvecklingsplanen ska vara framåtsyftande och fungera som ett aktivt verktyg i elevens lärandeprocess. Den ska även innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i varje ämne. Planen ska utgå från elevens förmågor, intressen och starka sidor.

Läraren ansvarar för att utvecklingsplanen tas fram tillsammans med eleven och föräldrarna. Rektorn på skolan kan ha bestämt att eleverna även ska få omdömen om sin sociala utveckling. Sådana omdömen kan handla om hur eleven fungerar i grupp.

Utvecklingsplanen kan även innehålla överenskommelser mellan lärare, elev och föräldrar. Planen följs upp med jämna mellanrum och utvärderas och revideras vid nästa utvecklingssamtal.

Planen ska vara skriftlig.

Modersmålsundervisning

En elev som har ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning om språket är ett dagligt umgängesspråk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket. Elever med något av de nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli, jiddisch eller romani chib som modersmål samt adoptivbarn med annat modersmål än svenska har rätt till undervisning även om språket inte är dagligt umgängesspråk. De måste dock ha grundläggande kunskaper i språket för att ha denna rättighet.

För att huvudmannen ska vara skyldig att erbjuda modersmålsundervisning krävs att det finns en grupp om minst fem elever. Detta gäller dock inte elever med något av de nationella minoritetsspråken som modersmål.

Modersmålsundervisning kan anordnas som språkval i grundskolan och specialsolan, som elevens val, inom ramen för skolans val, eller utanför den garanterade undervisningstiden.

Pedagogisk verksamhet

Det finns olika former av pedagogisk verksamhet: fritidshem, öppen fritidsverksamhet och pedagogisk omsorg. Det vanligaste är att elever går i fritidshem och öppen fritidsverksamhet.

De pedagogiska verksamheterna ska bidra till goda uppväxtvillkor genom att stödja och stimulera elevers utveckling och lärande och göra det möjligt för föräldrar att förvärvsarbeta eller studera.

- **Fritidshem** vänder sig till elever i åldrarna 6-12 år. Fritidshemmen är för det mesta samordnade med skolan. Samordningen kan gälla personal, lokaler och den pedagogiska undervisningen.
- **Öppen fritidsverksamhet** vänder sig till elever i åldrarna 10-12 år, som inte behöver den omsorg och tillsyn som ges i fritidshem eller familjedaghem. Den öppna fritidsverksamheten är ofta samordnad med skola och fritidshem eller kommunens övriga fritidsverksamhet för barn och ungdomar. Den kan även ordnas i samarbete med föreningslivet.
- **Pedagogisk omsorg** tar emot barn i åldrarna 1 år till och med 12 år. Pedagogisk omsorg kan till exempel vara pedagogisk verksamhet för inskrivna barn i anordnarens hem eller olika flerfamiljslösningar.

De pedagogiska verksamheterna är öppna före och efter skoldagens slut och under alla lov.

Fritidshemmen har samma läroplan som förskoleklassen och grundskolan.

Det är kommunerna som ansvarar för att det finns fritidshem och att elever erbjuds sådan verksamhet. Verksamhet som anordnas av fristående skolor är ett alternativ till den kommunala verksamheten.

Elevhälsa

Skolan ska se till att eleverna har en bra miljö för sin kunskapsutveckling och personliga utveckling. Det betyder att elevhälsan ska bidra till att skapa miljöer som underlättar och förbättrar deras lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsans arbete är framförallt förebyggande och består av hälsokontroller och enkla sjukvårdsinsatser.

Eleverna ska ha tillgång till skolläkare och skolsköterska. En elev som mår psykiskt dåligt kan via skolsköterskan få hjälp av en kurator eller psykolog.

Studie- och yrkesvägledning

Alla elever har rätt att få undervisning om hur det fungerar i arbetslivet. Dessa kunskaper och erfarenheter kan eleven använda inför val av utbildning och yrke.

Eleverna ska få information och vägledning inför sina val. Informationen ska vara saklig och allsidig. Eleven ska få stöd i att själv kunna söka och värdera information om yrken och studier. Vägledningssamtal ger en möjlighet att själv få reflektera över sina intressen och möjligheter.

Styrdokument

Grundskolan ingår i ett målstyrt system med ett stort lokalt ansvar. Riksdag och regering beslutar om ramarna i lagar och förordningar. Kommunen eller den fristående skolans huvudman (ägare) och rektor har huvudansvar för den dagliga verksamheten.

För att styra verksamheten finns olika styrdokument och här ges några exempel:

Skollag

Skollagen, som stiftas av riksdagen, innehåller de grundläggande bestämmelserna om grundskolan och andra skolformer.

Skollagen gäller för såväl fristående som kommunala skolor.

Förordningar

En förordning innehåller bestämmelser och beslutas av regeringen. Det finns flera förordningar för grundskolan, till exempel skolförordningen som gäller för och förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan.

Läroplan (Lgr11)

Alla läroplaner är också förordningar. I läroplanen kan man läsa om skolans grundläggande mål och riktlinjer. Där beskrivs bland annat normer och värden, kunskapsmål samt elevernas ansvar och inflytande. Dessa delar i läroplanerna bestäms av regeringen. I läroplanen finns även kursplanerna som anger målen för undervisningen i varje enskilt ämne. Kursplanerna ska visa hur ett ämne kan bidra till att eleverna utvecklas enligt de kunskapsmål som anges i läroplanen. Kursplanerna kompletteras med kunskapskrav som beskriver vilka

kunskaper som krävs för godtagbara kunskaper i årskurs 3 och 6 och för olika betyg i årskurs 9.

Huvudregeln är att regeringen beslutar om kursplaner för grundskolan och Skolverket beslutar om kursplaner för sameskolan, specialskolan och särskolan. Kunskapskraven beslutas av Skolverket.

Skolplaner

Varje kommun ska ha en skolplan som visar hur kommunens skolor ska organiseras och utvecklas. I den ska det stå vad kommunen tänker göra för att skolorna ska nå de nationella målen.

Mer information:

På Skolverkets webbplats kan man läsa mer om de dokument som styr grundskolan.

www.skolverket.se

Särskilt stöd

En elev behöver ibland extra stöd för att klara skolarbetet. Elever som av olika skäl behöver särskilt stöd för sin utveckling har rätt att få det.

Stödet ska i första hand ges inom den grupp eller klass som eleven tillhör, men ibland kan eleven få den bästa hjälpen i en särskild undervisningsgrupp.

Behovet kan upptäckas av skolans personal, föräldrarna eller eleven själv. Rektorn ska se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram tas fram. Eleven och föräldrarna ska kunna delta i detta arbete.

I programmet ska det stå vilka behoven är och vad som ska göras för att det ska bli bättre. Det ska även stå hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Alla barn ska få möjlighet att utvecklas utifrån sina individuella förutsättningar.

Ett beslut om åtgärdsprogram kan överklagas hos Skolväsendets Överklagandenämnd. En överklagan kan göras utifrån beslut om att åtgärdsprogram ska upprättas, eller inte upprättas eller utifrån dess innehåll.

Om man som förälder tycker att läraren inte ger eleven tillräckligt med stöd kan man vända sig till rektorn för skolan och därefter till förvaltningschefen i

en kommunal skola. Blir man ändå inte hjälpt kan man anmäla ett ärende hos Statens skolinspektion.

Välja skola

Grundskolor kan vara kommunala eller fristående. De flesta grundskolor i Sverige är kommunala och det vanligaste är att elever går i en kommunal skola nära hemmet.

Varje grundskola har möjlighet att profilera sig, eller ha olika inriktningar, till exempel Montessori, engelska klasser eller kultur- och idrottsklasser.

Som förälder har man rätt att önska grundskola till sitt barn. Det kan vara en kommunal eller fristående skola, i eller utanför hemkommunen.

Väljer föräldern en kommunal skola ska kommunen i så stor utsträckning som möjligt ta hänsyn till föräldrars önskemål om grundskola. Men det är inte alltid möjligt, till exempel om skolan redan har tillräckligt många elever.

Grundprincipen är att barn erbjuds plats i den kommunala skola som ligger närmast hemmet.

En elev som har börjat i en skola har rätt att gå kvar i den hela läsåret. Det är rektorn som beslutar hur många elever som skolan kan ta emot.

Den som önskar en fristående skola eller en kommunal skola i en annan kommun måste själv ta kontakt med den skolan. Det är den mottagande skolan som avgör om den har plats och kan ta emot en elev.

Fristående grundskolor

De fristående grundskolorna är öppna för alla och undervisningen ska motsvara den som ges i kommunala grundskolor.

Fristående grundskolor har en annan huvudman (ägare) än kommunen. Huvudmannen kan vara ett bolag, en stiftelse eller en förening.

De fristående grundskolorna är godkända och inspekteras av Statens skolinspektion. Precis som i de kommunala skolorna är undervisningen avgiftsfri. En fristående skola får bidrag från elevens hemkommun.

Påverka i skolan

I de lagar och regler som styr skolan står det att elever har rätt till inflytande, men också att de ska ta ansvar för sin skolgång.

Elevernas rätt till inflytande och ansvar kan gälla både undervisningens utformning och arbetsmiljön. Det kan handla om innehållet i undervisningen, hur skolans plan mot mobbning och kränkande behandling ska se ut, skolans ordningsregler eller hur skolgården ska se ut. I varje klass och undervisningsgrupp ska eleverna kunna ta upp olika frågor med sina lärare.

Det är viktigt att skolan samarbetar med hemmen och att föräldrarna kan ha inflytande på verksamheten i skolan. Detta kan ske i olika forum för samråd.

Hur kan man påverka?

Om man har synpunkter på verksamheten i skolan och fritidshemmen vänder man sig till:

- **Lärare och annan personal** – om det gäller frågor som handlar om klassen eller gruppen och det som händer en vanlig dag i skolan.
- **Rektor** – om det handlar om ekonomiska frågor eller frågor där lärare och annan personal inte kan hjälpa till.
- **Ansvarig tjänsteman eller politiker i kommunen** – om det gäller större frågor som rektorn inte kan göra något åt. Hit vänder man sig också om man tycker att rektorn inte lyssnar på åsikterna eller om man inte tycker att rektor gjort tillräckligt.
- **Styrelsen för skolan**
Kommunerna har inte ansvar för fristående skolor. Elever vid dessa skolor, och deras föräldrar, ska istället vända sig till styrelsen för skolan.

Den som fortfarande inte är nöjd med hanteringen av situationen eller kanske anser att en kommun eller styrelse inte följer de bestämmelser som gäller kan kontakta Statens skolinspektion.

Statens skolinspektion är tillsynsmyndighet och ska kontrollera att all skolverksamhet uppfyller kraven i skolförfattningarna.

I vissa frågor kan man också ta kontakt med Skolväsendets överklagandenämnd som är en egen myndighet som kan pröva vissa överklagade beslut.

Mer information:

Statens skolinspektion.

www.skolinspektionen.se

Skolväsendets överklagandenämnds webbplats.

www.skolinspektionen.se/sv/Overklagandenamnden/Overklagandenamnden/

Information

Föräldrar har rätt att få veta vad som händer i skolan. För att föräldrarna ska kunna påverka måste skolan vara bra på att informera om sin verksamhet.

Personalen ska samtala med föräldrarna om hur eleverna trivs, utvecklas och lär. Detta kan ske i den dagliga kontakten eller i samband med de utvecklings-samtal som personalen har varje termin med föräldrarna och eleverna.

Det är också viktigt att föräldrarna aktivt tar del i elevernas skolgång, intresserar sig och hjälper till med hemuppgifter. Graden av engagemang hänger ihop med möjlighet till insyn och inflytande.

Om fler tycker likadant

Ett bra sätt att få igenom sina idéer är att engagera sig tillsammans med andra. Det gäller både elever och föräldrar. Här är några av de viktigaste grupperna som man bör känna till:

- **Elevinflytande.** I varje klass eller undervisningsgrupp ska eleverna ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse.
- I skolan finns det ofta ett **elevråd** som består av elever som har valts ut av andra elever för att ta tillvara elevernas intressen i skolan. Elevrådet kan ha många namn: elevkår, elevinflytanderåd eller elevförening.
- **Sveriges elevråd (SVEA)** och **Sveriges Elevråds Centralorganisation (SECO)** är två samarbetsorganisationer som arbetar för elevers inflytande i skolan och stöttar elevråd i deras arbete.
- **Föräldraråd** bygger på frivilligt engagemang och finns i många skolor. Föräldraråd brukar bestå av några föräldrar per klass. I föräldrarådet diskuterar man skolfrågor och vanligen utses några representanter som har kontakt med skolans personal. Att engagera sig i ett föräldraråd är ett bra sätt att få inblick i skolans verksamhet och är dessutom en möjlighet att påverka i skolfrågor som man tycker är viktiga.
- I en **föräldraförening** tar man upp frågor som handlar om skolan, driver opinion och påverkar. De frågor man tillsammans bestämmer sig för att driva förs sedan vidare, till exempel till rektorer och ansvariga tjänstemän och politiker i kommun eller stat.

Mer information:

SVEA – Sveriges elevråds webbplats.

www.svea.org

SECO - Sveriges Elevråds Centralorganisations webbplats.

www.elevorg.se

Välja skola

Ett sätt att påverka är via möjligheten att välja eller ansöka om skola. En skola måste sträva efter att erbjuda verksamhet av god kvalitet för att bli vald.

Det bästa man kan göra är att ta kontakt med den eller de skolor man är intresserad av och ställa frågor, gå på besök, prata med rektor, personal och andra föräldrar.

Skolors systematiska kvalitetsarbete ska finnas dokumenterad och kan vara bra att läsa. Man kan också fråga efter resultat från utvärderingar av verksamheten och elevenkäter.

Vad kan man påverka?

Alla som arbetar i skolan ska arbeta för att ge eleverna möjlighet till inflytande.

Eleverna ska kunna påverka även andra saker än undervisningen, till exempel hur skolgården ska se ut, skolans ordningsregler, vad man kan göra för att ingen ska bli mobbad och att flickor och pojkar ska ha lika mycket att säga till om.

Arbetsmiljön

Skolan är en arbetsplats som alla andra. Arbetsmiljölagen gäller för alla som går i skolan.

Skolan ska ge eleverna förståelse för vad arbetsmiljö kan vara och att uppmuntra dem att säga till om sådant de inte tycker är bra, till exempel att en spik sticker ut på ett lekredskap på skolgården, att ljudnivån är för hög eller vad man kan göra för att ingen ska bli mobbad. Synpunkterna ska kunna framföras när som helst, men företrädare för eleverna har också rätt att vara med i skolans systematiska arbetsmiljöarbete.

Om problemen är akuta, det vill säga om det är risk för olyckor eller om miljön är direkt farlig, bör man omedelbart vända sig till rektorn.

Elevskyddsombud

Från årskurs sju ska varje skola ha elevskyddsombud som ska arbeta för en bättre arbetsmiljö.

Den som är missnöjd med skolmiljön, till exempel stress, buller, städning eller ventilation kan vända sig elevskyddsombudet.

Personalen och elevskyddsombudet kan prata om brister i arbetsmiljön med skolans rektor. Om inget händer kan man gå vidare till den tjänsteman eller politiker i kommunen som är ansvarig för skolan, och i sista hand till Arbetsmiljöverket.

Kommunerna har inte ansvar för fristående skolor. Elever vid dessa skolor, och deras föräldrar, vänder sig istället till skolans styrelse.

Mer information:

På Arbetsmiljöverkets webbplats kan man läsa mer om arbetsmiljölagen, elevskyddsombud och arbetsmiljön i skolan. Här finns också tips på hur man kan arbeta för att förbättra arbetsmiljön.

www.av.se/teman/skolan/iskolan

Trivsel och trygghet

Alla ska kunna känna sig trygga i skolan. Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Elever har rätt att gå till skolan utan att riskera att bli retade eller orättvist behandlade. En trygg arbetsmiljö är en förutsättning för elevers kunskapsutveckling.

Mobbning eller kränkande behandling

Skolans personal är skyldig att aktivt förebygga kränkande behandling och snabbt få slut det om det förekommer. Varje skola måste också ha en plan där det står hur man ska arbeta mot diskriminering och kränkande behandling.

Kränkande behandling kan vara att man blir retad för hur man ser ut, att man är blyg eller annorlunda. Kränkande behandling kan också vara tyst, genom att man inte får vara med. Våld och olika hot är också kränkningar.

Trakasserier är kränkande behandling som har samband med kön, könsöverskridande identitet och uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Mobbning är en form av kränkande behandling som innebär en upprepad negativ handling när några medvetet tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag.

En elev som känner sig kränkt, trakasserad eller mobbad i skolan ska berätta det för sin lärare. Om det inte blir bättre ska man kontakta sin rektor och därefter skolchefen i kommunen eller den fristående skolans huvudman.

Om man som elev eller förälder upplever att skolan inte gör tillräckligt kan man ta kontakt med Barn- och elevombudet som kan driva ärendet vidare. Dit kan man också vända sig om en elev känner sig kränkt av en lärare eller annan personal. Barn- och elevombudet finns på Statens skolinspektion.

Det är skolans ansvar att få slut på mobbning och kränkande behandling, inte elevens eller föräldrarnas.

Planer mot diskriminering och kränkande behandling

På alla skolor måste det finnas en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen kan bland annat innehålla: regler för hur man ska visa respekt för varandra i skolan, hur personalen ska reagera om en elev far illa och hur man kan anmäla om det händer något jobbigt.

Planen ska tas fram och följas upp tillsammans med eleverna. Elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Planen finns för att se till att alla elever har lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Planen ska också hjälpa till att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Ordningsregler

På varje skola ska det finnas ordningsregler som ska bidra till att skolan ska kännas trygg och stimulerande. Reglerna ska tas fram av lärare och övrig personal på skolan tillsammans med företrädare för elever och föräldrar.

Det är rektors ansvar att se till att ordningsregler finns på skolan.

Mer information:

Läs mer om Barn- och elevombudet

www.skolinspektionen.se/sv/BEO/

Läs mer om ordningsregler på Skolverkets webbplats.

www.skolverket.se

Barnombudsmannen (BO) arbetar för barns och ungas rättigheter i samhället.

www.bo.se

Bris är en organisation som arbetar för barns rättigheter i samhället.

www.bris.se

Undervisningen

I läroplanen och skollagen står det att eleverna i grundskolan har rätt till inflytande över undervisningen.

Elevernas rätt till inflytande

Elever har rätt att vara med och påverka undervisningens innehåll. De ska också ha inflytande över hur man arbetar. Rätten till inflytande innebär att eleverna ska involveras i planeringen och utvärderingen av undervisningen till.

Om läraren inte lyssnar på elevernas åsikter, kan de prata med skolans rektor. Rektorn är skolans chef och ska se till att bestämmelserna följs.

Det är alltid bra att prata med klasskompisar om vad man tycker. Kanske är det flera som tycker likadant. I så fall kan man ta upp frågorna på ett klassråd. Om en lärare inte lyssnar på elevernas åsikter ska man ta kontakt med skolans rektor.

Om man som förälder har åsikter om undervisningen eller andra frågor som rör barnets situation i skolan ska man i första hand prata med läraren och i andra hand med rektorn.

Vid varje skolenhet ska det finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna och deras vårdnadshavare. Där ska frågor som är viktiga för verksamheten och som kan ha betydelse för eleverna och deras vårdnadshavare diskuteras.